

Korrespondens från landsorten 16 november 1882 – (Helsingfors Dagblad 4 december 1882, sid 2, 3)

De som möjligen hafva läst Folkvännen under sommarmånaderna, hafva kanske fäst sig vid, att der en tid förekommo bref från Oxkangar by i Wörå skärgård. I ett af dessa bref påpekades, att Oxkangarborna äro ett vettgirigt folk, men de sakna tillfälle till läsning, emedan hvarken i byn, som ligger afskild från fasta landet, eller i Oravais socken, dit den hör, finnes något bibliotek, samt att Folkskolans vänner därför borde räcka dem en hjälpsam hand. Några dagar efter det sagde bref var publiceradt erhöill undertecknad från sällskapets sekreterare ett bref af innehåll, att sällskapet kan taga hänsyn till notisen endast i det fall, att Oxkangarborna inkomma med skriftlig ansökan om understöd för bildande af ett bibliotek. Undertecknad reste omedelbart till Oxkangar och sammankallade byamännen samt föredrog saken för dem. Sällan, om någonsin, har en nyhet mottagits med sådan oförställd glädje. Utan att sällskapet derom gjort någon påminnelse, anmodade jag dem att lofva på något sätt bidra till bibliotekets underhåll och framtida förkofran. Genast lofvades, att byn "för första året bidrager med 10 mark och framdeles efter råd och lägenhet". Detta kunde anses häntyda på, att det årliga bidraget för framtiden skulle minskas, men jag tror tvärtom. Jag tror att gubbarna mente, att då biblioteket en gång kommer till stånd, skall det omfattas med sådant intresse, att bidraget kommer att öfverstiga 10 mark för året. I denna tro styrktes jag deraf, att den person, bonden Anders Nissus, som vid sammanträdet enhälligt utsågs till bibliotekarie, för en tid tillbaka tillskref mig och frågade, när de ha att vänta något svar på deras ansökan. "Här sitter" – så lyda hans ord – "hvarje qväll folk och frågar om jag hört någonting från Helsingfors; de vänta som fogeln på dagen efter de böcker vi hoppas få." För icke längesedan var jag nog lycklig att kunna delgifva dem följande bref från "Svenska Folkskolans vänner" sekreterare : "Helsingfors den 12 oktober 1882. Med anledning af åtskilliga medlemmars af Oxkangar by den 23 sistvikne september gjorda begäran, har direktionen för sällskapet "Svenska Folkskolans vänner" under den 12 innevarande oktober beslutit att för inköp af ett bibliotek för Oxkangar by anslå en summa af 120 finska mark". Jag sände ofördröjligen underrättelse härom till Oxkangar, men har icke varit i tillfälle att se den glädjeytring den framkallade. Dock har jag self med mycken otålighet väntat någon vidare underrättelse , ty ansökningen lydde så, att Oxkangarborna ödmjukast anhåller att få det möjliga bidraget sig tillsända i böcker, öfverlemnade åt sällskapet att self bestämma hvilka. Skulle icke detta förbehåll blifvit gjordt, hade jag längesedan hos sällskapets kassör gjort anhållan om, att utfå medlen, men nu har jag tåligt väntat, tänkande att om och ångbåtstrafiken upphör – så är Wasa jernväg öppnad.

Jemte det jag sålunda har äran underrätta mina läsare hörom, frambär jag offentligt på Oxkangar byamäns vägnar en djup tacksägelse till sällskapet "Svenska Folkskolans vänner" för dess ädla tillmötesgående av skärgårdsbys i det svenska Österbotten länge kända, men aldrig förut tillgodosedda behof af upplysning. Redan af detta enstaka exempel kan man se att ett sällskap, sådant som det ifrågavarande, var ett tidens oafvisliga kraf. Och därför: heder och tack åt dem, som först framkastade idén om ett sådant sällskaps bildande! Sällskapets sekreterare har också med det ofvan anförda brefvet visat, att han med nit och intresse omfattat sällskapets sträfvanden, i ty att han skyndade att samma dag beslutet fattades underrätta vederbörande derom.

I sammanhang härmed: all heder och ära åt "Folkupplysningssällskapet", men man kan icke nog förvåna sig öfver, att detsamma kontinuerligt sänder finska fakturor etc. till rent svenska

ombudsmän. Icke därför, att det ej finnes utväg att få dem öfversatta, men hvarför kan man icke sända svenska till svenska orter? Jag frågar blott.

En annan notis i "Folkvännen", som icke vann likadan genklang, som den ofvan åberopade, var den om en gammal "kärngubbe" i Oxkangar. Gubben heter Isak Långström och arrenderade 1846 på 50 års tid en holme "Lilloxkangar" benämnd, en skogsbevuxen och stenig obygd, der enhvar skulle misströstat om att kunna få en åkertäppa, men icke så vår gubbe. Han och hans hustru arbetade oupphörligt på den stembundna marken och nu efter 35 års ansträngningar har han på samma ställe 5 a 6 tunnland odlad jord, hvaraf han i ålderdomens dagar åtnjuter årlig sytning – ty gubben har numera öfverlemnad jorden åt sin måg och sin son till skiftes. Hvilka oerhörda ansträngningar det kostat honom att på detta ställe bryta bygd, kan man föstå redan deraf, att han från 4½ kappland sprängde och bortförde 1600 – säger 1600 – lass stenar, hvartill åtgick 1 L μ stenkrut och 5 L μ "polerat krut". Gubben är sjelf numera en gråhårsman samt lider tidtals af en svår sjukdom, som han under odlingsarbetet ådragit sig.

Nu framhölls det i "Folkvännen" att denna trogne tjenare, som säkerligen gagnat fosterlandet mera än mången, som åtnjutit dess utmärkelse, borde af "Kejserliga Finska Hushållningssällskapet" hugnas en minnespeng att bäras på bröstet. Denna notis har dock, som sagdt, icke haft den framgång som den om Oxkangarbornas vettgirighet, hvarför jag tagit mig friheten reproducera den här. Jag känner nämligen sällskapet att har till princip att belöna sådant, som angår jordbruket, ehuru jag ej känner närmare, efter hvilka grunder. Skulle det behaga hugna Isak Långström i Oxkangar med någon utmärkelse, åtager sig folkskolläraren J. Hagman i Wörå att förmedla densamma.

Till härnäst

J. H---N